

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM,
FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

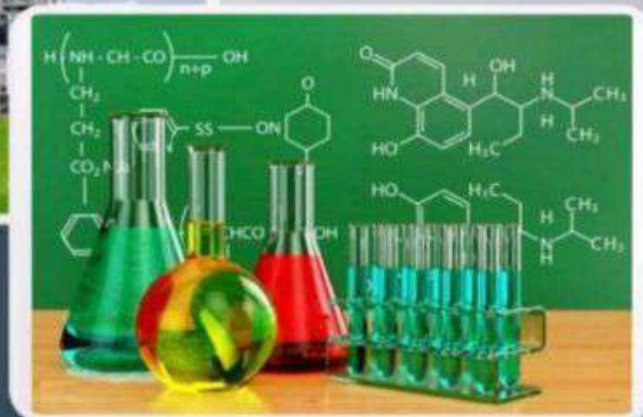
**QO'QON DAVLAT PEDAGOGIKA
INSTITUTI**

**"KIMYO TA'LIMI, FAN VA ISHLAB CHIQARISH
INTEGRATSIYALARI"**

**mavzusidagi I-xalqaro ilmiy-amaliy
konferensiya materiallar**

I-SHO'BA

TO'PLAMI

2024-YIL 22 MAY

QO'QON - 2024

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Safinaz E., Nagwa M., Abdel G., Hanan H., Jalal H. Abdullah. New Quinazolinone Derivatives: Synthesis, Anti-inflammatory and Antitumor Activities // *International Journal of AChemTech Research*. IJCRGG July-Sept 2010 2, 3, 4 p
2. Wu X., Li M., Tang W., Zheng Y., Lian J., Xu L., Ji M. Design Synthesis and In vitro Antitumor Activity Evaluation of Novel 4-pyrrylamino Quinazoline Derivatives. *Chemical biology & drug design*. 2011;78(6):932-940 p.
3. Cohen M.H., Johnson J.R., Chen Y.F., Sridhara R., Pazdur R. (2005) FDA drug approval summary: erlotinib (Tarceva) tablets. *Oncologist*; 10:461–466 p.
4. Nguyen Th.N., Tran P.T., Vu H.M., Nguyen H.B., Dao S.H., Trinh N.T. 6-Nitro-7-tosylquinazolin-4(3H)-one Molbank 21 November 2020, 2-7 p. doi:10.3390/M1168
5. Al-Salahi R.L., Abuelizz H.A., Ghabbour H.A., El-Dib R.G., Marzouk M.K.. Molecular docking study and antiviral evaluation of 2-thioxo-benzo[g] quinazolin-4(3H)-one derivatives // *Chemistry Central Journal*. 2016. 10-21 p.

ЯНГИ ТАРКИБЛИ СОРБЕНТЛАРНИНГ СОРБЦИОН ХОССАЛАРИНИ ТАДҚИҚ ҚИЛИШ

Тўхтаев Феруз Садуллоевич, Негматов Сойибжон Содиқович, Нурназарова Гулҳаё
Уктамовна, Курбанбаева Шахло Алмазовна PhD, доцент, Навоий давлат педагогика
институтини Академик, ТДТУ "Фан ва тараққиёт" ДУК Докторант, Фанлар академияси
Навоий бўлими; Магистрант, Навоий давлат педагогика институтини

Ҳозирги кунда дунёда саноат тармоқларининг жадал ривожланиши ва сорбция жараёнларини қўллаш соҳалари кенгайиши туфайли полимер материаллардан олинган арзон модификацияланган сорбентларни олиш долзарб муаммолардан бири бўлиб ҳисобланади. Турли технологик жараёнлар учун зарур бўлган самарадор сорбентлар тайёрлаш, уларни сирт ва сорбциялаш хоссаларини ўрганиш ва турли мақсадларда қўллаш долзарб муаммолардан ҳисобланади. Саноат корхоналарида ҳосил бўладиган чиқиндилар, турли хил оғир металллар, нефт маҳсулотлари, сирт фаол моддалар, бўёқлар оқава сувларни ифлослайди. Бу эса сув таркибидаги кўп ҳолларда учрайдиган кутблӣ ҳамда кутбсиз моддаларни полимер материалларни, углерод ва минералларни турли усуллар билан фаоллаб олинган сорбентлар ёрдамида тозалаш муҳим аҳамият касб этади.

Биз тадқиқот олиб борган илмий тадқиқот натижалари ҳам уш соҳага оид бўлиб, айнан саноат оқава сувларини активланган сорбентлар ёрдамида тозалашга қаратилган.

Навбахор карбонатли полигорскити ҳамда айланд дарахти кипикларини фаоллаштириб олинган сорбентнинг САС қийматлари аниқлаш мақсадида 0,1 н ли HCl нинг эритмаси муҳитида тадқиқот олиб борилди. Бунда БС-1 намунасига ФАДК сорбентлари 1:0,5; 1:0,6; 1:0,7; 1:0,8; 1:0,9; 1:1, 1:1,1 масса нисбатларда қўшиб майдалагич ёрдамида дисперслик даражаси 0,1 мм гача ўлчамда майдаланди ва ҳавосиз шароитда 300 °C ҳароратда 2 соатдан киздирилди. Шундан сўнг 30 минут давомида 800-850 °C ҳароратда сув буғи ёрдамида фаоллантириб угле-минерал сорбент тўлдирувчи намуналари олинди ва шартли равишда БА-1(1:0,5), БА-2(1:0,6), БА-3(1:0,7), БА-4(1:0,8), БА-5(1:0,9), БА-6(1:1) ҳамда БА-7(1:1,1) деб номланди. Бунда БА-6 сорбент тўлдирувчи намунамизнинг САС қиймати қолган намуналарга нисбатан юқори натижани берди, САС қиймати 3,01 мг-экв/г тенг эканлиги аниқланди.

Олинган таркиб бўйича сорбентлар оқава сув таркибидаги чиқинди нефт махсулотларидан тозалаш учун фойдаланилди.

Натижада сорбент турган колонкагача ва колонкадан кейингача бўлган оқава сувлардан намуналар олинди ва таҳлил қилинди. Олинган тадқиқотлар натижалари шуни кўрсатдики, бир катор кўрсаткичлар бўйича қолдиқ концентрацияси саноат оқава сувларида колонкагача бўлган таҳлил намуналари $Mn-0,83$ мг/л бўлса; $Cu-26$ мг/л, $Fe-116$ мг/л, $Ni-58$ мг/л, $As-0,84$ мг/л; $Se-1,1$ мг/л; $Sr-3,95$ мг/л колонкадан кейинги таҳлил натижаларида сувдаги миқдори $Mn-0,53$ мг/л гача камайди; $Ni-1,41$ мг/л; $Cu-1,38$ мг/л; $Fe-0,12$ мг/л; $Se-0,18$ мг/л; $Sr-0,95$ мг/л, яъни бу элементлар учун сорбентнинг тозалаш даражаси 75-85% ни ташкил қилиб, нефт махсулотларини 95% миқдорда тозалаш таҳлил натижаларидан маълум бўлди.

Хулоса қилиб айтганда Навбаҳор карбонатли полигorskити ҳамда айланг дарахти қипиқларини фаоллаштириб олинган сорбентни сувлар таркибидаги чиқинди нефт махсулотларини тозалашда фойдаланиш мақсадга мувофиқ.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР

1. Муминов С. З., Хандамов Д. А., Бойматов И. М. Адсорбция паров толуола на некоторых органоментмориллонитах. Материалы Республиканской научно-технической конференции // Прогрессивные технологии получения композиционных материалов и изделий из них. 28-29- апреля. Ташкент-2015. С. 78-79.

2. Tukhtayev F.S., Negmatov S.S., Negmatova K.S., Shonazarova N.U. Aylant daraxti qipiqdari asosida olingan sorbentni har xil harorat oralig'ida sorbsiyalanishini tadqiq qilish//Toshkent Davlat Texnika Universiteti «Kimyo-texnologiya sohasida fan va ta'limni rivojlantirish tendensiyalari» Etakchi olimlar ishtirokida respublika ilmiy-amaliy konferensiya materiallar to'plami Toshkent-2022, 24-25-noyabr, 43-45-bet.

TUPROQ EKOLOGIYASIGA ORGANIK BIOLOGIK FAOL MODDALAR TA'SIRI VA ULARNING ANALIZI XUSUSIDA

*Tuxsanov Feruz Sadullayevich, Choriyev Ilhom Rustamovich.
O'zbekiston-Finlandiya pedagogika instituti*

O'zbekiston Respublikasi o'z mustaqilligini qo'lga kiritgan dastlabki paytlardanoq atrof-muhit muhofazasi, ekologiya muammolarini hal qilishni birinchi navbatda hal qilish mumkin bo'lgan asosiy vazifalardan qilib qo'ydi.

Biosferaning muhim qismi bo'lgan tuproq-inson, tabiat va jamiyat xayotida muhim omil hisoblanadi. Lekin keyingi yillardagi ma'lumotlarga qaraganda turli kimyoviy moddalar bilan ifloslanishi natijasida tuproq o'zining tabiiy va kimyoviy tarkibini juda o'zgartirib bormoqda. Bu esa nafaqat insonlar balki barcha tirik organizmlar uchun ham katta xavf tug'diradi.

O'zbekiston sharoitida ekin maydonlarining asosiy qismi g'o'za ekiladigan hududlar bo'lib, ularda keyingi 30-40 yil ichida yuqori hosil va turli zararkunandalarga qarshi kurashish maqsadida ko'p miqdorda kimyoviy o'g'itlar, pestitsidlar, gerbitsidlar, xlororganik birikmalar va biotsidlardan foydalanib kelindi. Issiq o'lkalardagi tuproqlarda esa bunday moddalarning parchalanish jarayoni tez bo'ladi. Shuning uchun ham tuproq tarkibidagi zaharli moddalar miqdori doimiy analitik nazoratni talab etadi.

Ko'p yillardan beri analitik kimyo kafedrasi turli xo'jaliklar bilan hamda tabiatni muhofaza qilish Samarqand viloyati boshqarmasi bilan hamkorlikda turli ekologik ob'yektlar tahlili bilan shug'ullanib kelmoqda.

MUNDARIJA

1-SHO'BA: FUNDAMENTAL KIMYO FANIDAGI ZAMONAVIY TADQIQOTLAR VA ULARNING NATIJALARI		
1.	<i>Mukhtarova G.S., Suleymanova A.B., Bayramova A.B., Ismayilova A.R.</i> Research of biodiesel as an alternative energy	7
2	<i>Исобеаев М.Д., Файзилов И.У., Шерматов Д.</i> Некоторые аспекты стереохимия непредельных и гетероциклических соединений	10
3	<i>Mamadaliyeva N., Khatib S., Salohiddinova N., Zengin G.</i> Chemical composition, in vitro biological activities and in silico molecular docking analysis of silene kuschakewiczii	11
4	<i>I. J. Karimov.</i> "Karamaxk" va "duk+selzinc" oziq – ovqat qo'shilmalaridagi rux va seleni "ICP – OES" usulida aniqlash	12
5	<i>Рашидова К., Каммаев Н.Т., Акбаров Х.И.</i> Структурно-Морфологическое Исследование Биметаллического Фосфида Ni-Cu-P	15
6	<i>Toshtemirov A. E., Turayev X. X., Umbarov I. A., Ashurov J.M., Djalilov A.T.</i> Kadmiy kompleksi termogravimetrik tahlili	16
7	<i>Yaxshiyeva Z.Z., Kalonov R. M., Bakaxonov A.A., Saparov A.A.</i> Simob-grafit elektrodalarda xlorat tuzlari fonida Sb (III) va Bi (III) ionlarining elektrokimyoviy harakati	19
8	<i>Zulpanov F.A., Jo'raboyeva U.I., Mahkamov H.A., Elmuradov B.J.</i> Benzopirimidin-4-onni tionlanish reaksiyasi va etilbromid ta'sirida tautomer moddalar sintezi	20
9	<i>Тўхтаев Ф.С., Негматов С.С., Нурназарова Г.У., Курбанбаева Ш. А.</i> Янги таркибли сорбентларнинг сорбцион хоссаларини тадқиқ қилиш	22
10	<i>Tuxsanov F.S., Choriyev I.R.</i> Tuproq ekologiyasiga organik biologik faol moddalar ta'siri va ularning analizi xususida	23
11	<i>Xikmatullayev I.L., Yo'ldosheva M.M., Xo'jayev V.U.</i> <i>Physalis alkekengi</i> ildiz ekstrakti benzinli fraksiyasining kimyoviy tarkibi	26
12	<i>Алимов А.Э., Реженов Қ.Ж.</i> Госсипол иминохосилалари билан глицерризин кислотасининг супрамолекуляр комплексларининг тадқиқоти	28
13	<i>Taniyev O.O', Xandamov D.A.</i> "Baush" bentonitining kimyoviy tarkibi va nol zaryad nuqtasini aniqlash	30
14	<i>Xandamova D.K., Nurullayev Sh.P., Xamitova X.M.</i> Modifikatsiyalangan gil adsorbentlarining nol zaryad nuqtasini aniqlash va baholash	32
15	<i>Bekmirzayev A.Sh., Xandamov D.A., Ochilov G'M.</i> Modifikatsiyalangan bentonitlar yordamida sintetik oqava suvdan sirka kislotasini adsorbsiyalash izotermalari tadqiqoti	34
16	<i>Ibragimov T.E., Talipova X.S.</i> Angren kaolinining kimyoviy tarkibi va nol zaryad nuqtasini aniqlash	37
17	<i>Абдуллаев Н.Ж.</i> Полисахаридларнинг соҳасидаги замонавий тадқиқотлар	39
18	<i>Isroilova X.V., Abdug'aniev B.Yo.</i> Poliuretan tarkibini aniqlash usullari	41
19	<i>Isroilova X.V., Abdug'aniev B.Yo.</i> Namunalarni polimerlar tarkibini aniqlash usullari va tartibi	44